

Міністерство освіти і науки України
Відокремлений структурний підрозділ
«Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
Мукачівського державного університету»
Предметна (циклова) комісія викладачів педагогіки, психології,
методик дошкільного виховання та фізичної культури

СПОСТЕРЕЖЕННЯ І ПРОБНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

*методичні рекомендації щодо організації та
проведення виробничої практики*

для здобувачів фахової передвищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта
ОПС «фаховий молодший бакалавр»

УДК 377. 8. 147. 092. 33-027. 22: 373. 2 (072)
С73

*Розглянуто та рекомендовано до друку методичною радою
Відокремленого структурного підрозділу «Гуманітарно-педагогічний фаховий
коледж Мукачівського державного університету»
(протокол №4 від 28 листопада 2025 р.)*

*Розглянуто та схвалено на засіданні предметної (циклової) комісії викладачів
педагогіки, психології, методик дошкільного виховання та фізичної культури
Відокремленого структурного підрозділу «Гуманітарно-педагогічний фаховий
коледж Мукачівського державного університету»
(протокол №4 від 12 листопада 2025 р.)*

Укладачі:

Дмитро ГРЕГІРЧАК – кандидат політичних наук, завідувач навчально-виробничої практики ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету», викладач суспільних дисциплін, «спеціаліст вищої категорії», «викладач-методист».

Тетяна ТЕЛИЧКО – доктор філософії, викладач психолого-педагогічних дисциплін, «спеціаліст вищої категорії».

Рецензент:

Наталія КЕРТИС – в.о. завідувача дошкільного відділення ВСП «ГПФК МДУ», викладач дошкільної педагогіки та окремих методик, «спеціаліст вищої категорії», «викладач-методист».

Спостереження і пробна практика в закладах дошкільної освіти: методичні рекомендації щодо організації та проведення виробничої практики для здобувачів фахової передвищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта (ОПС «фаховий молодший бакалавр») / укладачі: Дмитро ГРЕГІРЧАК, Тетяна ТЕЛИЧКО. Мукачєво: ВСП «ГПФК МДУ», 2025. 45 с. (1,99 авт. арк.)

Навчально-методичне видання містить рекомендації щодо організації та проведення виробничої практики «Спостереження і пробна практика в закладах дошкільної освіти» для здобувачів фахової передвищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта. Розкрито мету, завдання, програму, критерії оцінювання, рекомендації до виконання завдань практики, вимоги до звітної документації, рекомендовані джерела інформації, а також зразки зразки конспектів занять.

Адресовано здобувачам фахової передвищої освіти ОПС «фаховий молодший бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта, педагогам-практикам.

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ «СПОСТЕРЕЖЕННЯ І ПРОБНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»	5
1.1. Мета, програмні компетентності та результати навчання	5
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ «СПОСТЕРЕЖЕННЯ І ПРОБНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»	11
2.1. Рекомендації щодо організації практики	11
2.2. Рекомендації щодо змісту практики	16
2.3. Рекомендації щодо виконання завдань практики	18
2.4. Форми контролю та критерії оцінювання результатів проходження практики	20
2.5. Вимоги до звітної документації	23
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	25
ДОДАТКИ	32

У системі професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти важлива роль належить практиці.

Практика здобувачів освіти Відокремленого структурного підрозділу «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету» є однією із форм організації освітнього процесу та обов'язковою складовою освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти, яка спрямована на завершення формування набутих компетентностей та отримання досвіду їх застосовування, оволодіння сучасними формами організації праці, обладнанням, пристроями і технологіями відповідно до спеціальності, ознайомлення з умовами провадження професійної діяльності.

Посилення ролі практичної підготовки є на сьогодні одним із основних завдань при складанні та коригуванні освітніх програм всіх рівнів підготовки, оскільки саме наявність практичного досвіду роботи в реальних умовах є однією із головних передумов успішного працевлаштування.

Важливою ланкою в контексті сучасної підготовки закладів дошкільної освіти є виробнича практика «Спостереження і пробна практика в закладах дошкільної освіти», яка проводиться на базі закладів дошкільної освіти.

РОЗДІЛ 1. ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ «СПОСТЕРЕЖЕННЯ І ПРОБНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

1.1. Мета, програмні компетентності та результати навчання

Програма виробничої практики «Спостереження і пробна практика в закладах дошкільної освіти» укладена відповідно до ОПП «Дошкільна освіта», наскрізної програми практики для здобувачів освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта (ОПС «фаховий молодший бакалавр») та спрямована на виконання вимог Законів України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», Стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта галузі знань 01 Освіта/Педагогіка ОПС «фаховий молодший бакалавр».

Метою практики є поглиблення знань здобувачів освіти з дитячої психології, педагогіки та фахових методик фахових дисциплін, оволодіння сучасними методами та формами організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, формування фахових умінь, потрібних для догляду, розвитку, навчання і виховання дітей, виховання відповідального ставлення до професійної діяльності, потреби постійно поповнювати власні знання та творчо застосовувати їх на практиці.

Завдання практики:

– удосконалити вміння і навички здобувачів освіти застосовувати психолого-педагогічні знання з дитячої психології, педагогіки дошкільної та фахових методик в освітній роботі з дітьми дошкільного віку;

– формувати уміння застосовувати знання при виконанні педагогічних завдань в умовах реального освітнього процесу закладу дошкільної освіти, використовувати засоби сучасних інформаційних та комунікативних технологій;

– вчити здобувачів освіти організовувати освітній процес у відповідності із сучасними інноваціями психолого-педагогічних наук, технологіями реалізації основних напрямів розвитку дітей дошкільного віку, забезпечуючи його результативність;

– формувати у здобувачів освіти систему педагогічних умінь, необхідних для виконання функцій вихователя закладу дошкільної освіти: планувати освітній процес, ставити мету, цілеспрямовано відбирати засоби, методи і прийоми організаційних форм роботи; складати конспекти різних форм роботи з дітьми; прогнозувати результати освітнього впливу;

– реалізувати мету освітнього процесу під час проведення різних форм роботи та видів життєдіяльності дітей із врахуванням вікових та індивідуальних особливостей та динаміки їхнього розвитку;

– організовувати педагогічне спілкування з вихованцями на основі особистісно орієнтованих освітніх технологій, на демократичних та гуманістичних засадах;

– застосовувати різноманітні методи, спрямовані на творче виконання завдань всебічного розвитку і виховання дітей у сучасних умовах;

– керувати різними видами життєдіяльності дітей дошкільного віку, будуючи взаємини з дошкільниками на основі взаєморозуміння і партнерства;

– проводити психолого-педагогічне спостереження за дітьми дошкільного віку, складати психолого-педагогічну характеристику дитини;

– добирати методи, засоби, прийоми ефективної організації освітнього процесу, фізкультурно-оздоровчих заходів;

– розвивати у здобувачів освіти відповідальне ставлення до безпеки життєдіяльності дитини, виховувати турботливе ставлення до її розвитку і здоров'я;

– створення комфортних умов перебування дитини у закладі дошкільної освіти, забезпечення дітям можливості вільного вибору діяльності;

– вдосконалювати вміння здобувачів освіти аналізувати власну педагогічну діяльність, самостійно знаходити шляхи її покращення, визначати завдання самоосвіти;

– розвивати вміння організовувати різні форми роботи з родинами вихованців, залучати батьків до проведення спільних педагогічних заходів, надавати консультативно-методичну допомогу сім'ям у вихованні дітей, забезпечувати єдність підходів і виховних впливів на дитину з боку родини і закладу освіти;

– виховувати у здобувачів освіти любов до педагогічної професії, стимулювати до поглиблення педагогічних знань та розвитку педагогічних здібностей.

У процесі проходження практики здобувачі освіти повинні

знати:

– вікові та психолого-педагогічні особливості розвитку дітей дошкільного віку та специфіку розвитку дітей з особливими потребами;

– педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми раннього віку;

– аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій;

– технології організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в групах дошкільного віку;

– рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку;

вміти:

– спостерігати за освітнім процесом в групах дошкільного віку, аналізувати роботу вихователя і свою власну та добирати відповідно до рівня розвитку дітей методики і технології навчання та виховання;

– визначати мету навчання і виховання дітей, планувати форми та зміст роботи, цілеспрямовано добирати методи і прийоми організації освітнього процесу в групах дошкільного віку;

– встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами;

– діагностувати рівні розвитку дітей дошкільного віку, сформованості психічних процесів, різних видів діяльності;

– самостійно проводити розвивальну і виховну роботу враховуючи їх вікові та індивідуальні особливості;

– налагоджувати взаємодію з родинами для забезпечення єдиних підходів до розвитку та виховання дітей дошкільного віку, проводити різні форми роботи з батьками;

– здійснювати психолого-педагогічне дослідження особливостей розвитку дитини дошкільного віку, визначати рівень розвитку, складати психолого-педагогічну характеристику дитини.

Під час проходження практики здобувачі освіти набувають таких **компетентностей:**

Інтегральна компетентність:

ІК 1. Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності:

ЗК1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- ЗК3 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК6 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
ЗК7 Здійснення безпечної діяльності.
ЗК8 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні компетентності :

- СК1 Здатність до формування наскрізних умінь у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати в колективі.
СК2 Здатність до фізичного розвитку дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, формування життєво необхідних умінь та навичок, рухового досвіду та розвитку фізичних якостей.
СК3 Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку навичок безпечної поведінки в довіллі, навичок орієнтування на сталий розвиток.
СК4 Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку основ здорового способу життя, здоров'язбережувальних навичок.
СК5 Здатність до формування у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку взаємин з оточенням (предметним, природним, соціальним).
СК6 Здатність до розвитку психічно-емоційної сфери особистості дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.
СК7 Здатність до формування елементарних логіко-математичних уявлень у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.
СК8 Здатність до навчання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.
СК10 Здатність до розвитку мовлення у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку та їхньої взаємодії з однолітками та дорослими.
СК11 Здатність до організації та керівництва ігрової, художньо-естетичної, пізнавально-дослідницької діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку
СК12 Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку елементарних уявлень про різні види мистецтва та засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності в різних видах мистецтва
СК13 Здатність до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних фізичних і психічних можливостей дітей в найбільш оптимальних для них формах.

СК14 Здатність до саморозвитку та самореалізації з використанням перспективного педагогічного досвіду, освітніх інновацій у професійній діяльності.

СК15 Здатність до комунікативної взаємодії з учасниками освітнього процесу

Програмні результати навчання:

РН1 Упорядковувати універсальне, розвивальне середовище у групах раннього та передшкільного віку з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дитини

РН2 Планувати та організувати освітній процес у закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів здоров'язбереження, особистісно зорієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії

РН3 Встановлювати зв'язок між процесом розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до їхніх вікових особливостей

РН4 Окреслювати завдання, форми взаємодії «родина – заклад дошкільної освіти – початкова школа» та їх реалізації в умовах закладу дошкільної освіти

РН5 Виявляти та узагальнювати результати різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку з використанням педагогічних технологій

РН6 Формувати моральні цінності у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до морально-етичних норм

РН7 Передбачати та оцінювати результати власної діяльності з урахуванням закономірностей освітнього процесу закладу дошкільної освіти

РН8 Визначати концептуальні засади, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку

РН9 Визначати завдання, зміст специфічно дитячих видів діяльності (предметно-практичної, ігрової, пізнавальної) та організувати їх відповідно до освітніх програм

РН10 Організувати умови безпечного середовища у природному, предметному та соціальному оточенні в процесі організації різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку

РН11 Мати навички збереження та зміцнення психічного, фізичного та соціального здоров'я, попередження та протидії булінгу, формування навичок здорового способу життя у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН12 Здійснювати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу закладу дошкільної освіти на засадах етики професійного спілкування та оцінювати результативність педагогічної взаємодії

РН13 Знати нормативно-правові документи, законодавчі акти у сфері дошкільної освіти і використовувати їх у практичній діяльності

PH14 Формувати компетентності у просторі освітніх напрямів роботи закладу дошкільної освіти через організацію самостійної творчої діяльності (ігрової, художньо-естетичної) дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку

PH15 Визначати особливості та способи організації провідної (ігрової) діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку в освітньому процесі закладів дошкільної освіти

PH19 Аналізувати перспективний педагогічний досвід в системі дошкільної освіти та використовувати його в подальшій роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку

PH20 Забезпечувати формування наскрізних умінь особистості дитини в різних видах діяльності в умовах закладу дошкільної освіти.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ «СПОСТЕРЕЖЕННЯ І ПРОБНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

2.1. Рекомендації щодо організації практики

Виробнича практика «Спостереження і пробна практика в закладах дошкільної освіти» проводиться зі здобувачами освіти III і IV курсу в VI-VII навчальних семестрах один раз на тиждень у час, вивільнений від теоретичного навчання.

Тривалість робочого дня практиканта – три години. Робочий день розпочинається о 9⁰⁰ і закінчується о 12⁰⁰ (перша половина дня), або о 14⁰⁰, закінчується о 17⁰⁰ (друга половина дня).

Практика проводиться на базі закладів дошкільної освіти, які відповідають вимогам програми практики, мають відповідну матеріально-технічну, навчально-методичну базу та кваліфіковані педагогічні кадри.

Академічна група поділяється на дві підгрупи. Для керівництва практикою на кожну підгрупу призначається викладач (методист) коледжу. Кожна підгрупа, в свою чергу, поділяється на мікрогрупи по 2-4 здобувачі освіти (залежно від чисельності академічної групи) та закріплюється за віковою групою закладу дошкільної освіти.

Програма виробничої практики «Спостереження і пробна практика в закладах дошкільної освіти» передбачає проведення здобувачами освіти різнопланової організаційно-педагогічної та методичної роботи, обумовленої виконанням посадових обов'язків вихователя.

Самостійному проведенню освітнього процесу в групі передусе ознайомлення здобувачів освіти із закладом дошкільної освіти, організацією його роботи. Практика розпочинається із бесіди здобувачів освіти з керівником практики від закладу дошкільної освіти, у ході якої практиканти отримують загальні відомості про заклад дошкільної освіти (його тип, вид, контингент вихованців, основні напрями освітньої роботи з дітьми, пріоритетні завдання, на розв'язання яких спрямована робота закладу), дізнаються, на основі якої програми здійснюється навчання і виховання дошкільнят та які форми планування освітньої роботи прийняті в **закладі дошкільної освіти**. Керівник практики від закладу дошкільної освіти проводить також інструктаж здобувачів освіти щодо безпеки життєдіяльності та охорони праці.

Керівники практики від бази практики ознайомлюють практикантів із специфікою організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, проводять консультації показові заняття, аналізують форми роботи та

заняття, які організують здобувачі освіти.

Особливу увагу слід звернути на своєрідність організації педагогічного процесу в тій віковій групі, в якій здобувач освіти проходить практику: комплектування групи, організацію інтер'єру групових приміщень, стиль педагогічного спілкування вихователя-наставника, розподіл обов'язків між персоналом групи тощо. Доцільно проаналізувати перспективні та календарні плани роботи групи за 1-2 місяці, що передують початку практики, зорієнтуватися у змісті програми для відповідної вікової групи.

Здобувач освіти має щотижня ознайомлюватися з планом освітньої роботи, яким керується виховatelj, у бесіді з педагогом виявляють доцільність і відповідність програмі накреслених завдань, обраних вихователем форм, методів та прийомів роботи з дітьми.

Спостерігаючи освітній процес, здобувачі освіти також ознайомлюються із методичним та дидактичним забезпеченням освітнього процесу: аналізує наявні в групі ігрові матеріали, наочні дидактичні посібники, технічні засоби навчання та дидактичний матеріал, що зберігається у методичному кабінеті закладу дошкільної освіти, а також можливі умови їх використання у подальшій діяльності під час практики. Таким чином, поступово спостереження і аналіз педагогічної діяльності вихователя-наставника починає доповнюватися самостійним виконанням практикантом обов'язків вихователя.

Важливою частиною педагогічної діяльності вихователя є підготовка і проведення занять з дітьми. Здобувач освіти залучається до процесу підготовки занять (допомагає готувати та розміщувати дидактичний матеріал, створювати в групі умови для проведення заняття тощо), обговорює відвідане заняття з вихователем-наставником, фіксує у щоденнику розгорнуту якісну оцінку заняття, а також власні творчі ідеї щодо навчання дітей дошкільного віку, що виникли у процесі перегляду заняття та його обговорення.

Під час практики кожен здобувач освіти проводить заняття та режимні процеси, відповідно до календарного графіку.

Керівник практики від коледжу складає графік проведення здобувачами освіти організації життєдіяльності дітей та занять, який узгоджується з вихователями і керівниками закладу дошкільної освіти. У графіку зазначається: назва академічної групи, прізвище, ім'я, по батькові викладача-методиста, день практики, дані про базовий заклад; таблицею оформлюється послідовність проведення форм роботи – прізвища, імена, по батькові здобувачів освіти кожної мікрогрупи, дати проведення практики, відмітки про спостереження, форми роботи.

Керівники практики від коледжу (методисти) надають здобувачам освіти методичну допомогу, групові та індивідуальні консультації, здійснюють контроль за роботою практикантів. Облік проведених виховних занять ведеться керівником практики від коледжу в журналі обліку

практики.

Здобувач освіти повинен самостійно здійснювати всі основні види педагогічної діяльності вихователя. У цей період здобувачі освіти організують освітній процес у відповідності з перспективними та календарними планами, складеними вихователями. Кожен здобувач освіти, проконсультувавшись із педагогом-наставником, самостійно складає детальний план освітньої роботи своєї робочої зміни, який фіксує у щоденнику практики.

Перед початком роботи практикант подає для затвердження вихователю і керівнику практики від коледжу план та конспекти занять, які буде проводити з дітьми, готує необхідний матеріал до заняття. У кінці робочої зміни здобувач освіти-практикант обговорює свою діяльність з вихователем-наставником, отримує консультації. Проведену самостійно роботу здобувач освіти-практикант фіксує в щоденнику практики, вчиться аналізувати власну діяльність, об'єктивно її оцінювати.

Готуючись до занять та інших форм роботи з дітьми, здобувач освіти удосконалює навички роботи з методичними джерелами, дидактичними матеріалами, наочними посібниками, вчиться аналізувати отриману інформацію, адаптувати її до рівня розвитку дітей своєї групи.

Під час проведення роботи з дітьми практикант приділяє значну увагу налагодженню з вихованцями таких взаємин, що забезпечують емоційно-позитивну атмосферу педагогічного спілкування. Він прагне виявити свій інтерес, доброзичливе ставлення до дітей, любов до них, розвиває вміння слухати дітей, розмовляти з ними, бути уважним до їхніх потреб. Важливо також навчатись враховувати типологічні та індивідуальні особливості дітей, здійснювати індивідуально-диференційований підхід у навчанні та вихованні дошкільнят.

За проведенням занять та режимних процесів стежать керівники практики. Підсумком проведення режимних процесів та занять є їх обговорення, яке проводиться здобувачами освіти, що проводили спостереження.

Протягом проходження практики здобувач освіти веде щоденник практики, де аналізує зміст спостережень різних видів життєдіяльності дітей, заняттями – вихователів та інших практикантів, самостійного проведення різних видів життєдіяльності дітей та занять.

Керівництво практикою здобувачів освіти

Керівництво практикою здійснюють завідувач навчально-виробничої практики, керівник практики від предметної (циклової) комісії (методист практики), закріплений за підгрупою здобувачів освіти, та керівник практики від бази практики (вихователь групи раннього віку).

Завідувач навчально-виробничої практики:

– контролює укладання угод про проведення практики здобувачів освіти;

- готує проекти угод про проведення практики здобувачів освіти;
- готує проекти наказів про організацію практики здобувачів освіти;
- активізує, контролює, бере участь у розробці програм практик;
- готує необхідну документацію для проходження практики (журнали обліку практики, направлення тощо);
- здійснює розподіл здобувачів освіти на практику з урахуванням можливостей баз практики;
- планує та організовує настановчі та звітні конференції з практики;
- контролює та проводить інструктаж з техніки безпеки, цивільного захисту, охорони праці та про порядок проходження практики до початку практики;
- проводить наради з керівниками практик;
- контролює види і строки проведення практики, визначені навчальними робочими планами підготовки здобувачів освіти певної спеціальності;
- здійснює контроль за виконанням програм практики, своєчасним складанням заліків із практики, за веденням звітно-облікової документації з практики;
- аналізує звітну документацію за результатами практики та готує підсумковий звіт про її проведення за навчальний рік.

Керівники практики від предметної (циклової) комісії::

- розробляють програми практики на основі наскрізної програми практики, навчального плану;
- складать графіки проведення та розробляють плани практики;
- розробляють методичні документи, які сприятимуть досягненню високої якості проведення практики здобувачів освіти;
- беруть участь у проведенні всіх організаційних заходів перед початком практики;
- під час настановчих конференцій проводять інструктажі з техніки безпеки, цивільного захисту, охорони праці та порядку проходження практики;
- здійснюють ознайомлення здобувачів освіти з необхідною документацією (програмою практики, щоденником практики, методичними рекомендаціями тощо);
- повідомляють здобувачів освіти про систему звітності і критерії оцінювання результатів практики;
- відслідковують своєчасне прибуття здобувачів освіти на базу практики;
- закріплюють практикантів за робочими місцями;
- у тісному контакті з керівником від бази практики забезпечують високу якість її проходження згідно з програмою;

- здійснюють контроль за виконанням програми практики та строками її проведення;
- своєчасно ведуть записи в журналі обліку практики;
- контролюють виконання практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку;
- перевіряють та оцінюють результати проходження практики здобувачами освіти;
- подають завідувачу навчально-виробничої практики письмовий звіт про проведення практики за формою:
 1. Умови проходження практики.
 2. Види занять та режимних процесів, які були проведені здобувачами.
 3. Вияв у здобувачів освіти самостійності та творчого підходу до організації та проведення режимних процесів та занять.
 4. Володіння здобувачами освіти методикою використання ІКТ та наочних посібників під час проведення режимних процесів та занять.
 5. Знання здобувачами освіти вікових та індивідуальних особливостей дітей та їх врахування під час проведення освітньої діяльності.
 6. Вміння здобувачів освіти працювати з дитячим колективом.
 7. Вміння підбирати та застосовувати методи науково-педагогічних досліджень для вивчення дитячого колективу та психолого-педагогічних особливостей окремих дітей, складання на основі отриманих результатів психолого-педагогічної характеристики.
 8. Вміння здобувачів освіти вести спостереження та аналізувати режимні процеси та заняття.
 9. Систематичне відвідування здобувачами освіти практики, ведення щоденника практики.
 10. Правильне оформлення та своєчасна здача здобувачами освіти звітної документації.

Керівник практики від бази практики:

- організовує практику згідно з програмою практики;
- проведе інструктаж з охорони праці, техніки безпеки, протипожежної безпеки та цивільного захисту;
- забезпечує ефективність проходження практики здобувачами освіти;
- забезпечує і контролює дотримання практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку.

Здобувачі освіти під час проходження практики зобов'язані:

- брати участь у настановчій конференції із питань організації практики;
- до початку практики одержати від керівника практики від коледжу направлення, методичні матеріали та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;

- пройти інструктаж з техніки безпеки, охорони праці та цивільного захисту до початку практики;
- своєчасно пройти медогляд;
- своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;
- вивчити й суворо дотримуватись правил техніки безпеки, охорони праці та внутрішнього розпорядку на базі практики;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- після закінчення практики своєчасно подати звітну документацію і захистити результати практики;
- здобувачі освіти не допускаються до проведення заняття, іншого виду діяльності без конспекту, сценарію тощо, завізованого вихователем або викладачем-керівником практики від коледжу.

2.2. Рекомендації щодо змісту практики

Зміст діяльності здобувачів освіти-практикантів у VI семестрі:

1-й тиждень – Спостереження та аналіз режимних процесів в першій молодшій групі в першу половину дня. Спостереження та аналіз організації інтегрованих ігор-занять по ознайомленню з предметним світом та рідною природою.

2-й тиждень – Спостереження та аналіз режимних процесів в першій молодшій групі в другу половину дня. Спостереження та аналіз режимних процесів, ігор та вправ по сенсорному вихованню.

3-4-й тиждень – Самостійне проведення режимних процесів в першій молодшій групі у першу половину дня. Самостійне проведення інтегрованих занять по ознайомленню з предметним світом та рідною природою.

5-6-й тиждень – Самостійне проведення режимних процесів в першій молодшій групі у другу половину дня. Розігрування потішок, забавлянок, показ театрів. Самостійне проведення режимних процесів та ігор і вправ по сенсорному вихованню.

7-й тиждень – Спостереження та аналіз режимних процесів та роботи по розвитку рухів. Спостереження та аналіз ігор-занять з розвитку мовлення, з художньо-мовленнєвої діяльності.

8-9-й тиждень – Самостійне проведення режимних процесів та роботи по розвитку рухів. Самостійне проведення режимних процесів та ігор-занять з розвитку мовлення. Самостійне проведення режимних процесів та ігор-занять з художньо-мовленнєвої діяльності.

10-й тиждень – Спостереження та аналіз режимних процесів у першу половину дня.

11-12-й тиждень – Самостійне проведення режимних процесів у першу половину дня.

13-й тиждень – Спостереження та аналіз роботи вихователя з природознавства та екологічної освіти.

14-15-й тиждень – Самостійне проведення режимних процесів та занять з природознавства та екологічної освіти.

16-й тиждень – Спостереження та аналіз роботи вихователя з розвитку зв'язного та монологічного мовлення.

17-18-й тиждень – Самостійне проведення режимних процесів та занять з розвитку зв'язного та монологічного мовлення.

19-20-й тиждень – Самостійна організація творчих ігор, розваг, театралізованої діяльності дітей в різних вікових групах в другу половину дня. Участь в роботі з батьками і підготовка матеріалів для батьківського куточка, проведення консультацій та зборів.

Зміст діяльності здобувачів освіти-практикантів у VII семестрі:

1-й тиждень – Спостереження занять з різних розділів образотворчого мистецтва (малювання, ліплення, аплікація, конструювання).

2-3-й тиждень – Самостійне проведення занять з малювання, ліплення, аплікації, конструювання.

4-й тиждень – Спостереження та аналіз роботи вихователя з ознайомлення дітей з довкіллям.

5-6-й тиждень – Самостійне проведення режимних процесів та роботи з ознайомленням з довкіллям.

7-й тиждень – Спостереження та аналіз роботи вихователя з навчання дітей математики та економічного виховання (в старших групах)

8-9-й тиждень – Самостійне проведення різних форм роботи з навчання дітей математики та економічного виховання.

10-й тиждень – Спостереження та аналіз роботи вихователя з розвитку мовлення та навчання елементів грамоти, підготовки руки дитини до письма.

11-12-й тиждень – Самостійне проведення роботи з розвитку мовлення та навчання елементів грамоти.

13-й тиждень – Спостереження занять з методики фізичного виховання, валеологічної освіти дошкільнят. Аналіз рівня рухових вмінь та навичок дітей.

14-15-й тиждень – Самостійне проведення режимних процесів та пробних занять з фізичного виховання, валеологічної освіти дошкільнят.

2.3. Рекомендації щодо виконання завдань практики

Основним змістом роботи практикантів протягом першого тижня практики є спостереження і аналіз педагогічної діяльності вихователя-наставника. Здобувач освіти вивчає режим життя групи, специфіку організації життєдіяльності дітей молодшого або старшого дошкільного віку.

Особливу увагу слід звернути на своєрідність організації педагогічного процесу в тій віковій групі, в якій здобувач освіти проходить практику: комплектування групи, організацію інтер'єру групових приміщень, стиль педагогічного спілкування вихователя-наставника, розподіл обов'язків між персоналом групи тощо. Доцільно проаналізувати перспективні та календарні плани роботи групи за 1-2 місяці, що передують початку практики, зорієнтуватися у змісті програми для відповідної вікової групи.

Здобувач освіти-практикант має щодня ознайомлюватися з планом освітньої роботи, яким керується виховatelj, у бесіді з педагогом виявляти доцільність і відповідність програмі накреслених завдань, обраних вихователем форм, методів та прийомів роботи з дітьми. Спостерігаючи за роботою вихователя, практикант веде щоденник практики, у якому зазначає всі важливі для аналізу і власного використання аспекти освітнього процесу.

Важливою частиною освітньої діяльності вихователя є підготовка і проведення занять з дітьми. Здобувач освіти-практикант залучається до процесу підготовки занять (допомагає готувати та розміщувати дидактичний матеріал, створювати в групі умови для проведення заняття тощо), обговорює відвідане заняття з вихователем-наставником, фіксуючи у щоденнику розгорнуту якісну оцінку заняття, а також власні творчі ідеї щодо навчання дітей дошкільного віку, що виникли у процесі перегляду заняття та його обговорення.

Спостерігаючи освітній процес, здобувач освіти ознайомлюється також із методичним та дидактичним забезпеченням: аналізує наявні в групі ігрові матеріали, наочні дидактичні посібники, технічні засоби навчання та дидактичний матеріал, що зберігається у методичному кабінеті закладу дошкільної освіти, а також можливі умови їх використання у подальшій діяльності під час педагогічної практики.

В цей період у закладі дошкільної освіти можуть також бути організовані показові заняття з різних розділів програми закладу дошкільної освіти та різних типів: комплексні, комбіновані, тематичні, інтегровані заняття; заняття фронтальні, групові, індивідуальні; вечори розваг, тематичні свята та ін. Показові заходи спостерігають і беруть участь в їх обговоренні усі здобувачі освіти підгрупи. Результати спостережень практиканти фіксують у щоденнику практики.

Уже з перших днів практики здобувачі освіти повинні допомагати вихователю групи проводити ранковий прийом дітей, організацію їх

життєдіяльності (сніданок, обід, денний сон, ранкову та коригуючу гімнастику), ігри з дітьми, прогулянки.

Таким чином, поступово спостереження і аналіз освітньої діяльності вихователя-наставника починає доповнюватися самостійним виконанням практикантами обов'язків вихователя. Здобувач освіти-практикант повинен самостійно здійснювати всі основні види педагогічної діяльності вихователя. У цей період здобувачі освіти організують освітній процес у відповідності з перспективними та календарними планами, складеними вихователями.

Кожен здобувач освіти, проконсультувавшись із вихователем-наставником та керівником практики від коледжу, самостійно складає детальний план освітньої роботи своєї робочої зміни, який фіксує у щоденнику практики. Плани складають у відповідності до вимог, прийнятих у закладі дошкільної освіти, але з більшою деталізацією видів роботи. Перед початком роботи практикант подає для затвердження вихователю та керівнику практики від коледжу конспекти занять, які буде проводити з дітьми, готує необхідний матеріал до заняття.

У кінці робочої зміни здобувач освіти-практикант обговорює свою діяльність з вихователем-наставником, отримує консультації щодо наступного робочого дня. Проведену самостійно роботу здобувач освіти-практикант фіксує в щоденнику практики, вчиться аналізувати власну діяльність, об'єктивно оцінювати її.

Готуючись до занять та інших форм роботи з дітьми, здобувачі освіти удосконалюють навички роботи з методичною літературою, дидактичними матеріалами, наочними посібниками, учаться аналізувати отриману інформацію, адаптувати її до рівня розвитку дітей своєї групи.

Під час проведення роботи з дітьми практиканти приділяють значну увагу налагодженню з вихованцями таких взаємин, що забезпечують емоційно-позитивну атмосферу педагогічного спілкування. Вони прагнуть виявити свій інтерес, доброзичливе ставлення до дітей, любов до них, розвивають вміння слухати дітей, розмовляти з ними, бути уважним до їхніх потреб.

Важливо також навчатись враховувати типологічні та індивідуальні особливості дітей, здійснювати індивідуально-диференційований підхід у навчанні та вихованні дошкільнят.

Кожне заняття, проведене практикантом, обговорюється з вихователем-наставником та керівником практики від коледжу (методистом практики).

2.4. Форми контролю та критерії оцінювання результатів проходження практики

Поточний контроль за якістю виконання завдань, передбачених програмою практики здобувачами освіти здійснюється керівниками практики постійно впродовж усього терміну проходження практики у формі порад, консультацій, пояснень, перевірки конспектів та оцінювання проведених здобувачами занять і режимних процесів тощо. Перевірка дає можливість з'ясувати, якими професійними якостями оволодів кожен здобувач освіти, виявити недоліки та окреслити шляхи їх подолання. Важливою формою контролю також є самоконтроль.

Оцінка за результатами проходження практики у VI семестрі визначається як середнє арифметичне оцінок, які виставлені керівником практики від коледжу за проведення пробних занять та режимних процесів. Підсумковим контролем є диференційований залік (захист практики). Підсумкова оцінка за результатами проходження практики визначається на основі середньозваженого балу, що складається із суми оцінок, які виставлені керівником практики від коледжу за виконання завдань практики у VI та VII семестрах (кожна оцінка множиться на ваговий коефіцієнт, який вказаний у таблиці) та за підсумком усного захисту перед комісією основних положень, які входять до програми практики.

Види діяльності та розподіл вагових коефіцієнтів

№ з/п	Види діяльності здобувача освіти-практиканта	Вагові коефіцієнти
1.	Середнє арифметичне оцінок за пробні заняття та режимні процеси у VI та VII семестрах	0,7
2.	Оформлення, своєчасне подання звітної документації керівнику практики від коледжу	0,1
3.	Захист звіту здобувача освіти про проходження практики	0,2
$\sum k_i=1$		

Критерії оцінювання заняття

Оцінка	Рівень компетентності
відмінно»	Здобувач освіти підготував конспект заняття на високому методичному рівні. Здобувач підготував зразкові наочності, за необхідності створив (підібрав) електронні засоби навчання. Здобувачем освіти повністю реалізовані дидактичні мета та завдання

	<p>заняття. Рационально обрана структура для реалізації завдань заняття. Ефективно підібрані форми і методи виховної роботи. Здобувач освіти дотримується педагогічного етикету, володіє грамотною мовою. Створює позитивну психологічну атмосферу на занятті, ефективно спілкується з дітьми. Рационально розподіляє час на занятті. Здобувач освіти вільно володіє педагогічною термінологією. Під час обговорення і аналізу заняття вміє визначати позитивні сторони, знаходити помилки, недоліки та обґрунтовувати їх. Володіє вмінням формулювати висновки. Здобувач освіти приймає активну участь у спостереженні та аналізі занять однокласників.</p>
<p>«добре»</p>	<p>Здобувач освіти підготував конспект заняття, який містить незначні огріхи у структурі побудови заняття. Здобувач підготував наочності, за необхідності створив (підібрав) електронні засоби навчання. Здобувачем освіти реалізовані дидактичні мета та завдання заняття. Ефективно підібрані форми і методи виховної роботи. Недостатньо високий рівень організації діяльності дітей. Здобувач освіти дотримується педагогічного етикету. Створена позитивна психологічна атмосфера на занятті, ефективне спілкування з дітьми. Здобувач освіти володіє педагогічною термінологією. Під час обговорення і аналізу заняття вміє визначати позитивні сторони, знаходити помилки, недоліки та обґрунтовувати їх. Володіє вмінням формулювати висновки. Здобувач освіти приймає участь у спостереженні та аналізі занять однокласників.</p>
<p>«задовільно»</p>	<p>Здобувач освіти підготував конспект заняття на задовільному методичному рівні. Здобувач підготував наочності, які частково відповідають меті і завданням заняття. Здобувачем освіти частково реалізовані дидактичні мета та завдання заняття. Здобувач освіти не зумів організувати активну діяльність дітей; недостатньо поєднує колективну та індивідуальну роботу дітей. Здобувач освіти допускає методичні помилки. Не завжди ефективно використовуються методи та прийоми виховної роботи. Порушена</p>

	<p>послідовність, конкретність змістового викладу матеріалу і доступність для дітей. Здобувач освіти частково володіє педагогічною термінологією. Під час обговорення і аналізу заняття частково вміє визначати позитивні сторони, частково вміє знаходити помилки, недоліки та обґрунтовувати їх. Здобувач освіти приймає часткову участь у спостереженні та аналізі занять однокласників.</p>
«незадовільно»	<p>Здобувач освіти підготував конспект заняття на низькому методичному рівні (або не підготував конспект). Здобувач не наочно до заняття. Здобувач освіти не готовий до проведення заняття. Здобувач освіти провів заняття на низькому методичному рівні. Здобувач освіти допускав грубі помилки, виявив незнання фактичного матеріалу. Здобувач освіти не вміє керувати освітнім процесом, підтримувати робочу атмосферу, дисципліну серед дітей. Здобувачем освіти не реалізовані дидактичні мета та завдання заняття. Здобувач освіти частково володіє педагогічною термінологією. Під час обговорення і аналізу заняття не вміє визначати позитивні сторони, не вміє знаходити помилки, недоліки та обґрунтовувати їх. Здобувач освіти не приймає участь у аналізі занять однокласників.</p>

Критерії оцінювання сформованих компетентностей за результатами проходження практики

Оцінка	Рівень компетентності
«відмінно» 90-100 (А)	<p>Здобувач освіти ефективно проводить роботу; доцільно й правильно вибирає форми й методи виховної роботи, вплив на вихованців, способи організації діяльності колективу і окремих дітей; володіє організаторськими здібностями, уміннями використовувати в роботі досвід педагогів-новаторів; уміє розробити план-конспект режимних процесів та занять; скласти програму спостереження, використовувати психолого-педагогічні методики для вивчення особливостей дитини дошкільного віку й колективу; провести обґрунтований аналіз отриманих результатів. У виконанні завдань здобувач освіти проявляє обґрунтованість, доказовість. Дітьми сприймається ефективно організовує різні форми виховної роботи, використовуючи низку доцільних методів. Проявляє</p>

	методичну обізнаність при самоаналізі та аналізі заходів, проведених однокурсниками. Звітна документація оформлена акуратно, з дотриманням діючих правил. При захисті звіту на запитання дані повні аргументовані відповіді.
«добре» 82-89 (B) 75-81 (C)	Здобувач освіти не завжди проявляє самостійність при підготовці, проведенні та аналізі виховної роботи з дітьми, але при допомозі методиста отримує добрі результати. Психолого-педагогічна характеристика групи і дитини, складена ним недостатньо глибока, обґрунтована, наукова. Здобувач освіти зустрічається з труднощами при виборі форм, методів, прийомів виховної роботи, але сумлінно відвідує практику, прислухається до рекомендацій методиста й намагається уникнути недоліків у подальшій роботі. Звітна документація оформлена акуратно, але з певними неточностями. При захисті звіту на запитання дана повна, але не досить аргументовані відповіді.
«задовільно» 69-74 (D) 60-68 (E)	Здобувач освіти не вміє визначати мету і завдання виховних заходів, вибирати методи, форми роботи, допускає грубі помилки у плануванні та проведенні виховних заходів, не враховує індивідуальні особливості дітей, вікової групи, не проявляє ініціативу в ході практики. Педагогічний самоаналіз і аналіз режимних процесів та занять одnogрупників проводить на низькому рівні. Важко встановлює контакт з дітьми, взаємини носять офіційно-формальний характер. Звітна документація оформлена не акуратно, є декілька грубих помилок. При захисті звіту на запитання дані не чіткі відповіді.
«незадовільно» 35-59 (FX) 1-34 (F)	Здобувач освіти лише частково виконав план виховної роботи. Він погано знає теорію і методику виховної роботи, у нього відсутні організаторські здібності. При цьому практикант не вміє здійснювати самоаналіз і аналіз режимних процесів та занять інших здобувачів освіти, проявляє низький рівень активності. Часто пропускає практику, не оформив звітну документацію. При захисті здобувач освіти не відповідав на запитання.

2.5. Вимоги до звітної документації

Після завершення практики здобувач освіти зобов'язаний надати керівнику практики від коледжу такий перелік **звітної документації**:

1. Щоденник практики з відгуком та оцінкою роботи практиканта, підписаного керівником і завіреного печаткою бази практики

2. Письмовий звіт про проходження практики.
3. Конспекти проведених пробних занять та режимних процесів.
4. Дидактичні наочні матеріали.
5. Атрибутика до різних видів режимних процесів.

Вимоги до оформлення звіту:

1. Титульний аркуш (із вказівкою назви коледжу, даних про здобувача освіти, керівника практики від коледжу, інших відомостей), підшивається до звіту як його перший аркуш.

2. Основна частина звіту, в якій зазначається:

- строки проходження практики;
- назва ЗДО де здобувач освіти проходив практику (їх коротка характеристика та специфіка діяльності);
- які умови були створені керівництвом ЗДО для проходження практики;
- зміст робіт, які були виконані здобувачем освіти за період проходження практики, послідовність та особливості їх виконання;
- види та характеристика завдань і доручень, які були виконані здобувачем освіти, та їх результати;
- труднощі (теоретичного та практичного характеру), які виникали у здобувача освіти за час проходження практики;
- пропозиції щодо поліпшення умов проходження практики в ЗДО;
- пропозиції щодо вдосконалення освітнього процесу, якості викладання навчальних дисциплін, підвищення ефективності виробничої практики.

Звіт про проходження практики, як правило, повинен бути надрукованим, а всі матеріали, докладені до нього – підшиті й пронумеровані.

Не підшивається, а додається до звіту заповнений щоденник практики. Орієнтовний обсяг звіту – 5 друкованих аркушів. Друкований текст на листках формату А4, набраного у редакторі MS Word. Поля: ліве – 3,0 см; праве – 1,5 см; верхнє – 2,0 см; нижнє – 2,0 см. Гарнітура: Times New Roman 14 пт. Інтервал між рядками – «1,5». Текст набирається без переносів, на всю ширину сторінки. Сторінки звіту повинні бути пронумеровані.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові джерела

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
3. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0033729-21#Text>

Основна література

1. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / за заг. ред. О. В. Низковської. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 256 с.
2. Березіна О.М. «Граїлик» Програма з організації театралізованої діяльності в дошкільному навчальному закладі. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 56 с.
3. Бельська Г. В., Науменко Т. С., Половіна О. А. Дошкільникам про світ природи: старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2013. 112 с.
4. Березовська Л. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2022. 252 с.
5. Богуш А. Методична робота в закладах дошкільної освіти. Одеса : Видавель Букаєв Вадим. Вікторович, 2022. 200 с.
6. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови : підручник. Київ: Вища школа, 2007. 542 с.
7. Богуш А. М., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних закладах. Підручник для студентів у вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. Київ: Слово, 2010. 304 с.
8. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з дозвіллям у дошкільному закладі. Підручник для ВНЗ. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 408 с.
9. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: монографія. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. 376 с.
10. Бурова А. П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 256 с.

11. Вікова та педагогічна психологія: навч. посібник / О. В. Скрипченко, Л. В. Волинська, З. В. Огороднійчук та ін. 2-ге видання. Київ : Каравела, 2007. 399 с.
12. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 128 с.
13. Грама Н. Г. Сенсорний розвиток дітей раннього віку: теорія і практика: монографія. Одеса, 2018. 239 с.
14. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О.Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богінч, В.М. Вертугіна та ін.; наук. ред. Г.В. Беленька ; Мін. осв. і науки України, Київ, ун-т ім. Б. Грінченка. Київ: Київ, ун- т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
15. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2013. 448 с.
16. Дорошенко Т. М., Мацько В. В. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень: навч. посіб. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 96 с.
17. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 424 с.
18. Зайцева Л. І. Формування математичної компетентності у дітей дошкільного віку: парціальна програма. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2021. 48 с.
19. Калуська Л. В. Дивокрай. Вибрані дидактико-методичні матеріали у 2-х книгах для працівників дошкільних закладів. Книга перша. Тернопіль : Мандрівець, 2004. 320 с.
20. Комісарик М., Чуйко Г. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: підручник. Чернівці: Книхи-XXI, 2013. 484 с.
21. Кошель В. М. Сенсорне виховання дітей раннього віку: навч.-метод. посіб. для вихователів дітей дошкільного віку, студентів спеціальності «Дошкільна освіта» та батьків. Чернівці: ФОП Баликін аО.В., 2019. 160 с.
22. Максимова О.О. Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям: навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022 . 175 с.
23. Методика виховання та розвитку дітей раннього віку : навч.-метод. посібник / авт.-упор. Н. Г. Каньоса, Т. Й. Бабюк, І. Л. Пукас. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. 268 с.
24. Пісоцька Л.М. Виховання у різновікових групах закладу дошкільної освіти: навчальний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. 241 с.

25. Поліщук В.М. Вікова і педагогічна психологія: навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2019. 352 с.
 26. Рібцун О. Г., Рібцун Ю. В. Малювання крок за кроком: посіб. для використання в дошк. навч. закл. Київ: Літера ЛТД, 2011. 63 с.
 27. Скрипник Н. Методична робота в дошкільній освіті : навчально - методичний посібник. Умань : Візаві, 2019. 108 с.
 28. Сухорукова Г. В., Дронова О. О., Голота Н. М., Янцур Л. А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі. Підручник / за заг. ред. Г. В. Сухорукової. Київ: «Слово», 2010. 376 с
 29. Томенко О. А., Старченко А. Ю. Фізкультурна освіта старших дошкільнят: інноваційна технологія: монографія. Суми: ФОП Цьома С.П., 2016. 154 с.
 30. Формування творчої особистості у дітей старшого дошкільного віку в різних видах діяльності : монографія / О. С. Трифонова, Т. М. Степанова, Т. А. Лісовська та ін. / За заг. ред. д. пед. н., проф. О. С. Трифонові. 2-ге вид., випр. Миколаїв, 2021. 248 с.
- Допоміжна література*
1. Баріщук Г.С. Прислухайтесь, як говорить ваша дитина. Альбом обстеження мовлення дітей: Посібник логопеда. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. 48 с.
 2. Бочелюк О. І., Романюк Т. В. Організація освітнього процесу в різновіковій групі дошкільного навчального закладу. Харків: «Ранок», 2015. 192 с.
 3. Богініч О. Л. Фізичне виховання дітей дошкільного віку засобами гри: навч. посіб. Київ: НПУ, 2007. 140 с.
 4. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: монографія. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. 376 с.
 5. Богуш А. М. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах: підручник / А. М. Богуш. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: Видавничий дім “Слово”, 2008. – 440 с.
 6. Богуш А.М. Готуємо руку дитини до письма / А. М. Богуш. – 3-ге вид., зі змін. і доповн./ Тернопіль: Мандрівець, 2009. – 108 с.
 7. Бурова А. П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 256 с.
 8. Васько А. М. Ейдетика для дошкільнят: програма розвитку пізнавальної активності дошкільників методами ейдетики. *Обдарована дитина*. 2013. № 4. С. 51–59.
 9. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 128 с.
 10. Володіна В.С. Альбом з розвитку мовлення: Говоримо правильно. Київ: ТОВ «Перо», 2012. 96 с.

11. Вольська О.В. Граємося в казку: конспекти комплексних занять. Старший вік. Харків: Видавництво «Ранок», 2018. 144с.
12. Гавриш Н. В., Лінник О. О. Сучасне заняття в дошкільному закладі : навч.-метод. посіб. Київ: Альма-Матер, 2007. 495 с.
13. Грицкова Ю. В. Педагогічна практика у закладах дошкільної освіти: програма та методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня четвертого року навчання. Харків: Монограф, 2019. 88 с.
14. Гурова Н. Інтерактивні технології формування професійних компетенцій. Керівник і керівництво: Інноваційні підходи / упоряд. Л. Галіцина. Київ: Шкільний світ, 2011. С. 85–93.
15. Гусак О. В. Творчо-інтеграційні підходи до планування музично-естетичної діяльності дошкільників. Методичний аспект. Ранній вік. Харків: «Ранок», 2012. 96 с.
16. Гусак О. В. Творчо-інтеграційні підходи до планування музично-естетичної діяльності дошкільників. Методичний аспект. Молодший дошкільний вік. 4-й рік життя. Харків: «Ранок», 2012. 112 с.
17. Гусак О. В. Творчо-інтеграційні підходи до планування музично-естетичної діяльності дошкільників. Методичний аспект. Молодший дошкільний вік. 5-й рік життя. Харків: «Ранок», 2012. 128 с.
18. Гусак О. В. Творчо-інтеграційні підходи до планування музично-естетичної діяльності дошкільників. Методичний аспект. Старший дошкільний вік. Харків: «Ранок», 2012. 142 с.
19. Долина О., Низовська О. Батьки в дошкільному закладі: споживачі та гості чи партнери-однодумці. *Дошкільне виховання*. 2007. № 1. С. 6–8.
20. Дяченко А., Мидловець Л. Вправні пальчики: Дидактично-розвивальна гра для дітей середньої і старшої груп. *Дошкільне виховання*. 2011. № 4. С.36-38.
21. Еманова Л. Відкриваємо свій ляльковий театр. *Дошкільне виховання*. 2009. №12. С. 22-24.
22. Жадан Р., Григоренко Г. Економічна освіта дітей старшого дошкільного віку (перспективно-календарне планування занять з економіки). Запоріжжя: РОВ «ЛППС» ЛТД, 2012. 116 с.
23. Зайцева Т.Ю. Діяльність дошкільного навчального закладу в режимі інноваційного розвитку: посібник на допомогу працівникам дошкільних навчальних закладів. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 328 с.
24. Зайцева Л. Пізнаємо довкілля разом. *Дошкільне виховання*. 2012. № 8. С. 16-19.

25. Ігротека вихователя ДНЗ. Система розвивальних ігор для дітей 4-5-ти років. Середня група: посібник. Харків. 2017. 144 с
26. Калуська Р. Родинне сонце коло. Методичний poradник для роботи з батьками. Тернопіль : Мандрівець, 2006. 140 с.
27. Карасьова К.В., Піроженко Т.О. Ігровий простір дитини. Київ : Шкільний світ, 2011. 128 с.
28. Керівництво дошкільним навчальним закладом: Інформативно методичні матеріали на допомогу керівникові дошкільного навчального закладу / упор.: Н. Майор, Ю. Манилюк, О. Тимофеева. Тернопіль, 2010. 168 с.
29. Лисенко Н.В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально - методичний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2015. 352 с.
30. Лохвицька Л. В., Андрищенко Т. К. Дошкільникам про основи здоров'я: навч.-метод. посіб. 2-ге вид., оновл. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 192 с.
31. Максимова О.О. Валеологічна освіта дітей дошкільного віку (теоретико - методичні засади): навчально - методичний посібник. Житомир: Вид - во ЖДУ ім. І Франка, 2015. 213 с.
32. Максимова О.О. Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям: навчальний посібник. Житомир : Вид - во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 175 с.
33. Малярчук А. Я. Обстеження мовлення дітей: дидактичний матеріал. Київ: Літера ЛТД, 2003. 104 с.
34. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2-х до 7-ми років «Дитина» / Паук.кер Г.В. Беленька, О.А.Половіна, І.В. Кондратець; авт.колектив. : Г.В. Беленька, В.М. Вертугіпа, К.І.Волинець та ін. К.ТОВ «АКМЕ ГРУП», 2021. 568 с.
35. Методична робота в ДНЗ / упоряд.: Семізорова В. В. Київ: Шкільний світ, 2016. 247 с.
36. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку / упор. А.П. Бурова. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 256 с.
37. Організація режимних процесів у ДНЗ / Упор. Кірсанова І.Ф. Х.: Вид. група «Основа», 2010. 175 с.
38. Піроженко Т. О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 152 с.
39. Піроженко Т. О. Особистість дошкільника: перспективи розвитку: навч.- метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 136 с.
40. Плохій З. П. Формування у дітей дошкільного віку екологічної культури (теоретичні та методичні аспекти): монографія. Київ: Персонал, 2010. 319 с.
41. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-те видання, перероблене. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

42. Рібцун О. Г., Рібцун Ю. В. Малювання крок за кроком: посіб. для використання в дошк. навч. закл. Київ: Літера ЛТД, 2011. 63 с.
43. Розгорнутий календарний план. Друга молодша група. Осінь / Уклад. С. М. Ванжа, Н. В. Куриленко, Я. В. Черевашенко, Т. О. Федюшина. Харків : «Ранок», 2017. 160 с.
44. Розгорнутий календарний план. Друга молодша група. Зима / уклад. С. М. Ванжа, Н. В. Куриленко, Я. В. Черевашенко, Т. О. Федюшина, О. Ф. Драчова. Харків: «Ранок», 2017. 192 с.
45. Розгорнутий календарний план. Середня група. Осінь / уклад. С. М. Ванжа, О. В. Моспан, Т. А. Сігало, Н. Б. Цибулько. Харків: «Ранок», 2017. 256 с.
46. Розгорнутий календарний план. Середня група. Зима / уклад. С. М. Ванжа, О. В. Моспан, Т. А. Сігало, Н. Б. Цибулько, Н. М. Лазюк. Харків: «Ранок», 2017. 263 с.
47. Розгорнутий календарний план. Середня група. Весна / уклад. С. М. Ванжа, О. В. Моспан, Т. А. Сігало, Н. Б. Цибулько, Н. М. Лазюк. Харків: «Ранок», 2017. 296 с.
48. Розгорнутий календарний план. Старша група. Осінь / уклад. С. М. Ванжа, Т. В. Власова, О. В. Моспан, Т. І. Ожимова. Харків: «Ранок», 2017. 320 с.
49. Розгорнутий календарний план. Старша група. Зима / уклад. С. М. Ванжа, Т. В. Власова, Н. М. Лазюк, О. В. Моспан, Т. І. Ожимова. Харків: «Ранок», 2017. 320 с. 22
50. Розгорнутий календарний план. Старша група. Весна / уклад. С. М. Ванжа, Т. В. Власова, Н. М. Лазюк, О. В. Моспан, Т. І. Ожимова. Харків: «Ранок», 2017. 328 с.
51. Романюк І. А. Плануємо вивчення стану організації життєдіяльності дітей. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. № 5. С. 56–61.
52. Романюк І. А. Особливості проведення тематичного контролю. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. № 6. С. 63–68.
53. Романюк І. А. Фронтальний та підсумковий контроль у системі внутрішнього контролю. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. № 8. С. 66–69.
54. Седунова А. Розвивасмо мовлення у грі. *Дошкільне виховання*. 2011. № 9. С. 31-33.
55. Смольникова Г.В. Різновікова група в ДНЗ: навч.посіб. Київ: Шкільний світ, 2015. 120 с.
56. Федорова М.А. Теорія та методика ігрової діяльності дітей дошкільного віку: навч. п осібник. Житомир : Вид-во ФОП Левковець, 2018. 155 с.
57. Шевчук А. Дні мистецтва в дитсадку. *Дошкільне виховання*. 2008. № 2. С. 20-21.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

58. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
59. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського. URL: <http://dnpb.gov.ua/ua/>
60. Перелік ігрового та навчально-дидактичного обладнання рекомендованого МОН. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/doshkilna-osvita>
61. Примірний перелік ігрового та освітньо-дидактичного обладнання для закладів дошкільної освіти (затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 19 грудня 2017 року № 1633). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/perelik-igrovogo-ta-navchalnodidaktichnogo-obladnannya>

ДОДАТКИ

Додаток 1

Зразок оформлення титульної сторінки конспекту заняття:

Конспект

проведення режимних процесів в ___ половину дня
та заняття в _____ групі ЗДО № ___ м. Мукачева
здобувачем освіти-практикантом _____ курсу, групи _____
«___» _____ 20__ року

_____ (Прізвище, ім'я, по батькові здобувача освіти)

Тему заняття одержано:

від вихователя

/дата/ /підпис/

Консультацію одержано:

від вихователя

/дата/ /підпис/

від методиста

/дата/ /підпис/

«До заняття допускаю»:

методист

/дата/ /підпис/

вихователь

/дата/ /підпис/

На занятті присутні і аналіз провели:

1. Здобувачі освіти – практиканти: _____

2. Вихователь : _____

3. Методист: _____

Оцінка: _____

Схема конспекту заняття

Тема заняття

Мета (програмовий зміст заняття)

Обладнання (матеріал, необхідний для заняття)

Організація обстановки на занятті: указати, як буде розміщено у групі демонстраційний та роздавальний матеріал, фізкультурне обладнання, атрибути до гри тощо; розташування столів, розміщення дітей за ними, інші важливі деталі обстановки.

Попередня робота з дітьми: перерахувати всі форми роботи в щоденному житті, які готують дітей до сприймання матеріалу на занятті.

Хід заняття:

1. **Вступна частина** (початок заняття): детально описати методичні прийоми та зміст роботи, спрямовані на організацію переходу дітей від ігрової чи побутової діяльності до навчання, зосередження уваги дітей та зацікавлення їх змістом заняття.

2. **Основна частина:** детально розкрити послідовність проведення всіх видів навчальної діяльності дітей на занятті, навести зміст розповідей та пояснень, запитань до дітей, описати ігрові прийоми, вправи, усі форми практичної діяльності дітей на занятті та прийоми керівництва діяльністю дітей.

3. **Заключна частина** (підсумок заняття): описати методичні прийоми підведення підсумків заняття, навести зміст заключної розповіді вихователя.

Використані джерела: указати посібники, методичні розробки, хрестоматії, інші джерела, якою користувалися під час підготовки та проведення заняття.

Календарне планування

Перша половина дня

1. Ранок:
 - ✓ ігрова діяльність (дидактичні ігри, сюжетно-рольові ігри);
 - ✓ трудова діяльність (господарсько-побутова, чергування в куточку природи, по їдальні, по підготовці занять);
 - ✓ спостереження в куточку природи;
 - ✓ індивідуальна робота з дітьми.
2. Заняття фрагментальні, групові, індивідуальні: тема, мета, методи і прийоми, матеріал, коротко хід заняття (основні питання, літературний матеріал – вірші, загадки, прислів'я, приказки, назва дидактичної гри).
3. Прогулянка:
 - ✓ спостереження за живою і неживою природою (літературний матеріал);
 - ✓ трудова діяльність;
 - ✓ ігрова діяльність (1-2 рухливі гри на різні рухи, ігри-естафети);
 - ✓ індивідуальна робота з дітьми;
 - ✓ фізкультура на повітрі: 1 раз на тиждень – піший перехід; 1 раз на місяць – День здоров'я;

Друга половина дня

1. Загартувуючі процедури (ходьба по ребристій дошці, гімнастика пробудження і т.д.)
2. Види дитячої діяльності: художня діяльність, ігрова, трудова.
3. Розваги музичні і фізкультурні (через тиждень).
4. Прогулянка:
 - ✓ спостереження;
 - ✓ трудова діяльність;
 - ✓ ігрова діяльність;
 - ✓ індивідуальна робота з дітьми.
5. Вечірні години:
 - ✓ спокійні ігри, перегляд мультфільмів, слухання казок;
 - ✓ розгляд картин, тематичних альбомів та бесіди за їх змістом;
 - ✓ розгляд ілюстрацій в дитячих книгах та бесіди за їхнім змістом;
 - ✓ настільно-друковані ігри (типу «Лото»), ігри з будівельним матеріалом, конструктором, сюжетно-рольові та дидактичні ігри;
 - ✓ підготовка до тематичних свят; індивідуальне та групове заучування або повторення віршів, слів пісень, хороводів, розучування ролей;
 - ✓ бесіди з батьками.

Конспект заняття з сенсорного виховання

Тема. Розкладання однорідних предметів різного розміру на дві групи

Мета: фіксувати увагу дітей на розмірі предметів, формувати найпростіші прийоми встановлення тотожності та відмінності розміру, навчати розуміти слова: такий, не такий, великий, маленький.

Обладнання: дерев'яні або картонні круги, квадрати, прямокутники, овали, трикутники великих і малих розмірів.

Хід заняття

Кожній дитині на занятті одночасно потрібні п'ять великих і п'ять маленьких предметів однакової форми, фактури та кольору. Дорослий показує дітям п'ять великих і п'ять маленьких кругів та каже, що в нього багато різних кружків. Демонструє спочатку великі, а потім – маленькі круги; пояснює, що вони різного розміру: такі (великі) і такі (маленькі). Перемішавши, круги, пояснює, що їх слід розкласти так, щоб з одного боку були великі, а з іншого – малі предмети.

Дорослий по черзі запрошує до столу дітей, пропонує їм взяти по одному маленькому і великому предмету та покласти на відповідне місце. Кожна дитина розкладає по одній парі предметів різного розміру відповідно до зразка (група предметів такого ж розміру). Дорослий роздає матеріал для самостійного виконання завдання. При цьому діти отримують для групування предмети різної форми: одні – круги, інші – квадрати, треті – овали, четверті – трикутники, п'яті – прямокутники. Кожен одночасно оперує з п'ятьма маленькими та п'ятьма великими предметами однакової форми.

Виконавши завдання на групування великих і малих кругів, дитина може вправлятися у групуванні великих і маленьких трикутників або квадратів, овалів або прямокутників. На одному занятті вона може згрупувати два-три різновиди великих і маленьких предметів.

Під час заняття дорослий надає допомогу лише тим дітям, які зазнають труднощів. Легкість (або складність) сенсорних завдань для дітей цього віку є відносною. Це пояснюється різним рівнем підготовленості дітей та визначається різними факторами: адаптацією, що не закінчилася, відсутністю навичок організованої поведінки на заняттях, відверта тіням уваги.

У занятті беруть участь 8-10 дітей. Воно проводиться один раз і триває 10-12 хвилин.

Конспект заняття з розвитку рухів

Тема. Вправними зростаємо

Мета: продовжувати формувати в дітей уміння правильно виконувати основні рухи. Вправляти у ходьбі по «слідах»; підстрибуванні на місці на обох ногах, щоб дістати предмет на рівні піднятої руки дитини й на 10 см вище; вдосконалювати вміння пролізати в довільний спосіб крізь тунель діаметром 40 см та завдовжки 1 м; котити м'яч обома руками до вихователя з положення сидячи на відстань 1 м. Розвивати рівновагу, увагу, зосередженість, уміння діяти за сигналом дорослого. Запобігати виникненню плоскостопості та сколіозу. Виховувати бажання займатися фізкультурою.

Обладнання: великі бутафорські цукерки (для виконання загальноорозвивальних вправ); «сліди», наповнені горохом, для масажування стіп; тунель; хатинка з віконцем; м'яч, морквинка.

Хід заняття

Вихователь. Діти, зараз я розповім вам казочку про Зайчика. А ви хочете бути зайчиками? *(Так)*. То зараз і всі станете ними. Уважно слухайте мене й робіть те, що я казатиму. Одного сонячного дня Зайчик вийшов зі своєї хатинки й пішов гуляти. Він ішов, ішов, ішов *(діти йдуть одне за одним)* і морквиночку знайшов. Присів, поїв й знову пішов. *(Діти виконують рухи за текстом)*. Зайчик ішов, ішов, ішов *(діти йдуть)* і капустиночку знайшов. Присів, поїв та й знову пішов. *(Діти виконують рухи за текстом)*. Зайчик стрибав по стежинці: стриб-скік, стриб-скік *(діти рухаються вперед стрибками)*, а здалеку до нього підкрадалася Лисичка *(імітують Лисиччину ходу)*. Лисичка вийшла на стежинку, й Зайчик став утікати. *(Діти біжать за вихователем)*, Ось ми на галявину прибігли, стали в коло і притихли, бо побачили там кошик, а в ньому — гостинці. Ви цукерочки беріть, вправи з нами розпочніть.

Загальноорозвивальні вправи:

1. «Покажіть мені цукерки». В. п. – стоячи, руки зігнуті перед грудьми. На «раз» простягнути руки вперед; на «два» повернутись у в. п.

2. «Покажіть цукерки одне одному». В. п. – стоячи, руки за спиною. На «раз» зробити рух тулубом ліворуч, випростати руки й сказати: «Ось!»; на «два» повернутись у в. п. (Так само в інший бік).

3. «Поклади цукерки й знову візьми». В. п. – сидячи, ноги розведені, руки з цукерками перед грудьми. На «раз» випростати руки й покласти цукерки між ногами; на «два» повернутись у в. п. (На повторний рахунок узяти цукерки в руки).

4. «Зайчики весело стрибають, лапками чеберяють». Виконувати стрибки на обох ногах.

Вправа на відновлення дихання: «Подмухаємо на цукерки».

Вихователь. Зайченята молодці – від Лиски втекли і цукерки зберегли. Подивіться – он сліди. По слідочках ми підемо, може, там когось знайдемо. *(Діти йдуть по «слідах»)*. Мабуть, то Ведмедик сліди залишив, зайченят до себе запросив. *(Діти підходять до тунелю)*. Зайченята до Ведмедика підуть і йому цукерочки принесуть. *(Діти пролазять у тунель)*. Покладіть цукерочки ось сюди *(кладуть цукерки а кошик)*, подзвоніть Ведмедикові, щоб упустив *(підстрибують до дзвоника на мотузочці)*. Іще спить Ведмедик. Доведеться знову походити, а потім його розбудити. *(Діти ще раз проходять по «слідах», пролазять крізь тунель, двічі підстрибують до дзвоника)*.

З'являється Ведмедик.

Ведмедик. Розбудили ви мене, зайчата, щоб цукерками почастувати. Я цукерки люблю, з вами в гру за це пограю.

Ведмедик грає з дітьми у гру «М'яч у колі»: прокочує їм м'яча, а малята – йому.

Вихователь. Всі розважилися гарно. Тож ростіть, малята, вправні.

Конспект інтегрованого заняття з ознайомлення з природою та ліплення

Тема. З ким зустрівся Колобок?

Мета: закріпити знання дітей про диких тварин, учити обстежувати й називати їхні характерні ознаки, поведінку, повадки; закріпити навички наслідування рухів тварин. Виховувати спостережливість, любов до живих істот. Розвивати емоційну чуйність, залучати до виготовлення казкового персонажа та розігрування епізодів із казки. Вчити радіти, захоплюватися процесом ліплення. Закріпити вміння ліпити кулясту форму. Передавати характерні риси персонажа, малюючи стекою деталі обличчя. Розвивати здатність до усвідомленого спостереження, обстеження предмета, до аналізу виявлених ознак; активізувати мовлення. Виховувати охайність, увагу, зосередженість.

Обладнання: картинки для кожної дитини із зображенням Колобка; панно із тканини, де розміщені ялинки, кущі, стежка, Колобок (за ялинками та кущами сховані зайчик, вовк, ведмедик, лисичка), вирізані з картону фігурки звірів, настільна картина з відповідними отворами-силуетами; глина, дощечки, стеки.

Попередня робота: читання казки «Колобок», розглядання ілюстрацій; проведення рухливих ігор «Ведмідь», «Діти і вовк»; ліплення кулястих предметів.

Хід заняття

Вихователь показує дітям лисичку з лялькового театру.

По лісочку бігла лиска
І несла торбинку
Об пеньок перечепилась,
І торбинка загубилась
Ту торбинку я знайшла
Вам, малята, принесла.

– А що в цій торбинці, ви дізнаєтеся, коли складете картинку з кількох частин.

Проводиться дидактична гра «Склади ціле з частин». Вихователь запрошує дітей до столиків, на яких розкладені розрізні картинки. Кожен самостійно складає зображення Колобка (дехто – з двох, а дехто – з чотирьох частин). Діти відгадують, хто лежить в торбинці.

– Так, це Колобок. (Дістає з торбинки Колобка і розглядає його разом з дітьми). Він утік від баби і від діда – втік у темний ліс. А кого там зустрів Колобок?

Вихователь закріплює Колобка на стежці, що на панно з тканини, де за ялинками та кущами сховані звірята. Проводиться *дидактична гра*

«Хто заховався?».

– Ой, здається хтось заховався за кущем! Довгі вуха, куций хвіст, невеличкий сам на зріст. Хто це? (Діти відгадують загадку;. Як ви здогадалися, що це зайчик? (Повторює загадку, виразно промовляючи кожне слово, й дістає зайчика з-за куша). Які в зайчика вуха? (– Довгі). А хвостик? (– Куций, маленький, короткий). Зрадів Колобок, що зустрів зайчика, і зайчик теж зрадів. Давайте разом з ними порадіємо, пострибаємо. (Діти імітують зайчикові рухи). А наш Колобок котиться по стежці далі. Котиться, котиться, а назустріч йому ... (Непомітно висуває з-за ялинки вовка, щоб було видно лише його пашу). **Хто це?** (Діти відгадують, кого зустрів Колобок).

Ходить хмуρο між дубами, Зачаївся і примовк, Хижо клацає зубами. Грізний звір цей, звісно, вовк.

– Покажіть, як ходить вовк, як клацає зубами. (Діти промовляють за вихователем вірш, імітують повадки вовка). Поки вовк ходив між дубами, Колобок покотився далі. Та чомусь засумував наш Колобок. Його друзі-звірята заблукали. Треба повернути їх до лісу. (Відкриває коробку, в якій лежать картонні звірі – зайці, вовки, ведмеді. Кожна дитина бере в руки якусь фігурку). Який у тебе звір? (– Ведмедик). А ще в кого ведмедик? (Запитує всіх дітей). Знайдімо для кожної тваринки її місце в лісі.

Вихователь підводить дітей до столу, на якому лежить велика картина із зображенням лісу. На ній вирізані отвори відповідно до силуетів звірів. Діти знаходять місця для своїх фігурок.

– Колобок дуже вдячний вам. Усі звірі повернулися до лісу. Покотився Колобок далі й зустрівся... З ким зустрівся Колобок? (Звучить музичний супровід до музично-ритмічної гри «Діти і ведмедик», діти відгадують). Так, Колобок зустрівся з ведмедиком. (Біля ялинки з'являється ведмедик). Чи всіх звірят із казки зустрів Колобок? (Якщо діти не відповідають, вихователь звертає їхню увагу на те, що за ялинкою хтось ховається, але видно лише хвіст. Діти згадують, що забули про лисичку). Молодці, малята, що не забули про лисичку. А ви знаєте пісеньку про неї? Заспіваймо. Що ж сталося з Колобком, коли він зустрівся з лисичкою? Чому вона з'їла його?

Разом із вихователем діти доходять висновку, що лисичка з'їла Колобка, бо він зроблений із їстівного тіста, смачний.

– А з чого можна зліпити Колобка, щоб лисичка не могла його з'їсти? (Діти відповідають). Ми виліпимо багато колобків із глини. Тоді лисичка не зможе їх з'їсти, бо глина неїстівна.

Діти ліплять кулясті форми. Вихователь заохочує малювати стекою ніс, очі, рот, вуха, допомагає тим, хто цього потребує.

– Які гарні колобочки вийшли у малят! Ми врятували колобків від лисички.

Конспект заняття з розвитку мовлення

Тема. Формування морально-етичних правил та розвиток творчих здібностей дітей на заняттях з художньо-мовленнєвої діяльності.

Мета: Розширювати, поглиблювати і систематизувати знання дітей про моральні норми та правила поведінки, прийняті в суспільстві. Викликати бажання культурно поводитись, додержувати правила морально-етичних норм. Розвивати вміння справедливо оцінювати свої та чужі вчинки. Сприяти розвитку творчих здібностей під час проведення ігор-драматизацій, інсценівок, розігруванні віршів по ролям. Вчити дітей умінню сприймати художні твори. Виховувати стійку увагу. Розвивати мову дітей.

Хід заняття

– Діти, на сьогоднішньому занятті ми поговоримо про те, як потрібно поводити себе з товаришами, про те, що таке дружба і яку людину можна назвати другом.

Круг вогника лунає дзвінкий веселий сміх.

Нас дружба зігриває, єднає пісня всіх.

Ти, вогнище дружби до нас говори!

Ти, пісне крилата, над світом лети

Ми дружно живемо, і дружно граєм ми.

– Як ви думаєте, що зігриває і єднає людей?

– Як живуть люди там, де є дружба?

– Як ви думаєте, що означає слово дружити ?

– Добре, а тепер я пропоную послухати цікаве оповідання, яке написав М. Стеценко і називається воно «Новий велосипед» (*читання оповідання*).

– Куди Левко прийшов з новим велосипедом?

– Хто оточив Левка?

– Про що його просили?

– Чи поділився він велосипедом?

– Що робив Левко зі своїм велосипедом?

– Куди він його відвіз?

– А ви чи вмієте ділитися іграшками з друзями ? (*Розповіді аналогій із життя*).

– Це оповідання, діти, мені нагадало одне з правил поведінки. Я почну, а ви закінчите. «Якщо іграшка одна, то слід гратися з нею по черзі».

Читання вірша А.Костецького "Утрюх".

Читання вірша по ролям.

– Звісно, не можна знайти товариша, якщо не вмієш ділитися, допомагати, вибачати. Саме про це нам покажуть інсценівку на оповідання М. Стеценка «Гіркий апельсин».

– Як ви думаєте, чому Оленка сказала, що апельсин гіркий і несмачний?

– Що сталося з апельсином?

– Чи поспівчував Сергій Оленці?

– А як би ви вчинили на її місці ?

Запам'ятайте правило: «Гостинцями потрібно ділитись».

Далі вихователь читає вірш А.Костецького «Секрет». Вихователь пропонує розглянути ілюстрації, на яких зображені різні вчинки дітей, правила у віршах.

– На товариша не злися

Краще ніжно посміхнися.

– Завжди гостинцями ділись

Пригощай і не скупись.

– Якщо твій товариш менший

Відступи йому ти перший.

– Дружба всіх дітей єднає

Жадібних не полюбає.

Підсумок заняття. Узагальнююча бесіда.

Конспект заняття з цікавої математики для старшої групи

Тема: Весна прийшла!

Мета: Вправляти дітей у кількісній та порядковій лічбі в межах 10, закріпити знання про плоскі геометричні фігури, формувати уявлення про українські народні звичаї і традиції. Розвивати логічне мислення, увагу, пам'ять. Виховувати посидючість, цілеспрямованість дій.

Обладнання: фланелеграф, площинні зображення птахів (шпаки і голуби), зайчиків, солом'яна лялька, числові картки-фішки (дні тижня), дидактична гра «Танграм».

Хід заняття

Діти в українському національному одязі стоять півколом біля фланелеграфа.

– Діти, яка ваша улюблена пора року? (*Весна*)

– Весна також чи не найулюбленіша пора року не тільки для дітей, а й для дорослих: з її приходом оживає природа, повертаються з далеких країв птахи, одягаються в зелень дерева й кущі, розквітають квіти, гаї сповнюються голосним пташиним співом. Давайте послухаємо, як співають пташки (*звучить магнітофонний запис пташиного співу*).

– А тепер, діти, подивіться на фланелеграф. Які пташки тут викладені (*шпаки і голуби, відповідно їх 5 і 4*).

– Скільки тут шпаків? Скільки голубів? А скільки всіх пташок разом? Що ви можете сказати про кількість шпаків і голубів. Кого більше (менше)? Що треба зробити щоб пташок стало порівну?

(Заохочувати дітей розв'язувати завдання двома способами: зменшенням і збільшенням числа на одиницю)

– До зустрічі весни в Україні готувались особливо ретельно. Хлопці майстрували солом'яну ляльку і вкопували за селом на вигоні (*демонструю*). Сюди проходили й дівчата, вбрані у вишиті сорочки з віночками на головах. Давайте розглянемо з вами цей віночок (*беру в руки*).

– Скільки стрічок у віночку? Яка по порядку справа наліво зелена (жовта)?

– На якому місці зліва направо червона (блакитна), стрічка?

– Молодці! Гарно відповідали. А зараз продовжимо нашу розповідь: коли вже всі зібралися за селом, солом'яну ляльку спалювали, а потім розвіювали довкола. Це означало, що весна перемогла зиму. Такі обряди тривали нерідко кілька днів, наприклад, від середи до неділі.

– То скільки днів могло тривати свято зустрічі весни? Які це дні?

– А який сьогодні день тижня? Який був учора? Який буде завтра?

– А тепер ми з вами пограємося у гру «Дні тижня». Ви заплющте очі, я заберу одну з викладених фішок-днів, розплющивши очі, ви відгадаєте якої фішки не стало і назвете день тижня, який вона позначає. Наприклад, не стало фішки з трьома кружечками, це третій день тижня – середа.

Зустрічаючи любу весноньку люди водили хороводи, співали веснянки найулюбленішим танцем для дітей була гра «Жучок». Давайте пограємося в неї, співають:

Ходить жучок по дубині,
А жучиха по ялині
Грай, жучку, грай небоже,
Хай ти пан Біг допоможе.
А хто хоче жучка мати,
Треба йому їсти дати.
Грай, жучку, грай, небоже,
Хай ти пан Біг допоможе.

– Ви дуже гарно гралися. А зараз сядемо за столи і продовжимо нашу роботу. У кожного з вас є конверт, відкрийте його і подивіться, що там в середині. Як називається ця геометрична фігура? А ця? Яку властивість трикутника, квадрата ви знаєте? Я покажу вам, як з цих геометричних фігур можна скласти зображення кішки, а потім ви самостійно виконуватимете це завдання. Отже, дивіться уважно. *(По закінченні цієї дидактичної гри задаю дітям декілька логічних загадок, які прислали їм поштою лісові звірята)*

1. Зайчик вуха насторожив –
в нього добрий слух.

Хто ж тепер нам скаже точно,
В трьох зайців скільки вух?

2. На лужку пасуться гуси,
їх пасе мала Маруся.

П'ять гусей ще біля броду,
Двоє вже ввійшли у воду.

Ми ї спитаємо дітей.

Скільки разом всіх гусей?

3. Скільки сонечок на небі?

4. Скільки очей у сови?

5. Скільки пальців у рукавички?

6. Скільки вогників у світлофора?

7. Ростуть 4 берізки, на кожній по чотири великі гілки, на кожній великій по чотири маленькі. На кожній маленькій гілці по 4 яблука. Скільки всього яблук на деревах ?

8. Скільки коліс у машин ?

– Діти, що ми робили на сьогоднішньому занятті? В які ігри грались? За вашу активну участь на занятті лісові звірята прислали вам ось ці подарунки.

– Пригощайтесь, будь ласка, діти!

Зразок титульної сторінки звіту

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗВІТ
про виконання програми виробничої практики
«Спостереження і пробна практика в закладах дошкільної освіти»

здобувачки фахової передвищої освіти **IV курсу, групи ____**
спеціальності **012 Дошкільна освіта**
освітньо-професійного ступеня **«фаховий молодший бакалавр»**
дошкільного відділення

Прізвище, ім'я, по батькові

Місце проходження практики: _____

Термін практики: _____

Мукачево 20__

Навчально-методичне видання

**СПОСТЕРЕЖЕННЯ І ПРОБНА ПРАКТИКА
В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

*методичні рекомендації щодо організації та
проведення виробничої практики*

для здобувачів фахової передвищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта
ОПС «фаховий молодший бакалавр»

Укладачі:

Дмитро ГРЕГІРЧАК, Тетяна ТЕЛИЧКО

Тираж 10 пр.